

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 232. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1812_189-txt-shoot-idm6873.pdf (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Anderledes var det med den Søkrig som Preusens eneste Forbundne, Engelland, havde ført med Frankrig og tilsidst med Spanien; og i hvilken Engelland havde vist sin afgjorte Overmagt paa Havet. Ogsaa den sluttedes samme Aar, men med Vinding af adskillige vestindiske Øer samt Florida og Noget af Kanada paa Amerikas faste Land. Engellands Besiddelser vare nu betydelige i denne Verdensdel, men snart formindskedes de ligesaa uventet, som de fleste vare vundne. Da Amerika opdagedes deltes det mest mellem Spanier og Portugiser, men disse holdt ei Andet for værd at eie, end de Øer, hvor der kunde voxes Kaffe og Sukker og andet Saadant, samt de Lande, hvis Bjerge havde ædel Malm og ædle Stene. Store Strækninger bleve da ubesatte overalt, men mest i Norden, hvor Landene under en Himmelegn, der ligner Europas, mest kun frembringer, hvad der ei behøves at hentes over Havet. Man har tidt spurgt, om Amerikas 233Opdagelse var nyttig eller skadelig, men saa kan ingen spørge som troer et Forsyn, mindst den som veed hvad der Alt maatte føie sig for at det fjerne Land kunde findes. Selv dengang, da Man af Europæer kun saae gerrige Bødler og udartede Skrællinger i Amerika, og i Europa fra dette Land kun det forførende Guld og de slappende Overdaadsvarer, som opelskedes af de Negere man paa Afrikas Kyst havde stjaalet og købt, selv da maatte en Kristen trøstes ved den Vished, at Jesu Tro, saa slet den end forkyndtes, havde kuldkastet meget skammeligt Afguderie og frelst mange Sjæle. At ogsaa her engang, som overalt hvor Jesus kommer, vilde blive Dag, det kunde Man vide; men hvorledes, det var, som alle Guds urandsagelige Raad, indtil Han selv aabenbarer dem, skjult for menneskelige Øine. Begyndelsen er mærkelig, og vil maaske engang vorde det mere: de første fri Mænd som bosatte sig i Amerika for andet end at sanke Rigdom, vare Kristne, som husvilde i Europa søgte et Fristed, hvor de i Fred kunde dyrke Gud efter deres Samvittighed. Allerede i Begyndelsen af de presbyterianske Stridigheder fandtes Nogle som dreve paa hver, nok saa liden, kristelig Menigheds fuldkomne Uafhængighed. Meningen var oprundet ved Stirren paa den apostoliske Alder og den Vildfarelse, at de overordenlige Naadegaver, uden hvilke Uafhængigheden maa blive fordærlig, endnu meddeltes de Troende. Grundsætning havde da disse Folk tilfældes 234med de Independentter, der siden oprørte England, men den havde endnu ikke saaledes forvildet dem til Afsky for al Orden, og de levede rolig i Leiden med deres Præst Johan Robinson.*fra 1610. At der mellem dem vare mange gudfrygtige Mænd, derom vidner deres gudelige Forsæt, at drage til Hudsons Bredder for at vogte deres Børn for de Fristelser og Forargelser, som omringede dem i den gamle Verden. De frimodigste uddroge først,*1620. og saare mærkelig er den fromme Robinsons Afskedstale, der vidner ligesaa høit om hans udmærkede Aand og Ærefrygt for det skrevne Ord, som om deres Grundvildfarelse, at en klarere Indsigt deri skulde *umiddelbar*, og ei gennem Videnskaberne, meddeles ved guddommelig Oplysning. En løselig Be tragtning af Videnskabernes Indflydelse paa Religjonen maa føre hver eftertænkende Kristen tæt til denne Tro, men det er et svart Veiskel, hvor aandelig Hovmod skjuler sig med Troes og Gudfrygtigheds Kaabe, og følges dens Røst, er Man flux i Sværmeriets fortryllede Egne, hvor Løgtmænd gøgle og blænde, indtil Man synker fra den drømte Fjeldtind i Synds og Ugudeligheds dybe Moradser. De egennyttige Hollændere havde forbudet Skipperen at styre til Hudson, fordi de havde i Sinde maaske engang at nedsætte sig der, og han satte dem i Land ved Cap Cod i det nuværende Massachusettsbai; men saa vilde Gud; hist vilde de 120 Udlændinge blevet Slagtoffere mellem stærke og vilde Indbyggere, 235her havde en Pest det forrige Aar ryddet dem en Byggeplads. De kaldte Landet Ny England, erkendte det Gamles Konge for deres, og da Flere, som vare misfornøiede med den borgerlige og aandelige Tvang der hjemme, droge did, reiste Boston sig snart i et veldyrket Landskab. Vel stadfæstede ei længe efter et Øievidne hvad venteligt var: Gudeligheden avlede Rigdom og Datteren fortærede Moderen, men dog vare disse Egne, selv under den sidste Gæring, Kraftens og Frihedens Hjem. Med Hæder maa den gudfrygtige John Cotton fra Derby nævnes,*født 1585. han afsattes fra sit Præsteembed i England, fordi han ei vilde bifalde Lauds katolske Indretninger og drog fra det gamle til det ny Boston.*1633. Da Robinson aldrig kom til Amerika, blev han Menighedens Hoved, skrev dens Katekismus, udlagde Johannis guddommelige Brev om Kærlighed og arbeidede til sin Død paa at dæmpe Sværmeriets vilde Udbrud.